Predsjednik Crne Gore

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

U K A Z
O PROGLAŠENJU ZAKONA O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA IZ NAGOJE O PRISTUPU GENETIČKIM RESURSIMA I PRAVEDNOJ I JEDNAKOJ RASPODJELI KORISTI KOJE PROISTIČU IZ NJIHOVOG KORIŠĆENJA UZ KONVENCIJU O BIOLOŠKOJ RAZNOVRSNOSTI

Proglašavam **ZAKON O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA IZ NAGOJE O PRISTUPU GENETIČKIM RESURSIMA I PRAVEDNOJ I JEDNAKOJ RASPODJELI KORISTI KOJE PROISTIČU IZ NJIHOVOG KORIŠĆENJA UZ KONVENCIJU O BIOLOŠKOJ RAZNOVRSNOSTI,** koji je donijela Skupština Crne Gore 26. saziva, na Prvoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2020. godini, dana 4. marta 2020. godine.

Broj: 01-517/2
Podgorica, 10.03.2020. godine

Crna Gora PREDSJEDNIK CRNE GORE PODGORICA

Milo Đukanović

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 17 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 26. saziva, na Prvoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2020. godini, dana 4. marta 2020. godine, donijela je

ZAKON
O POTVRĐIVANJU PROTOKOLA IZ NAGOJE O PRISTUPU GENETIČKIM RESURSIMA I PRAVEDNOJ I JEDNAKOJ RASPODJELI KORISTI KOJE PROISTIČU IZ NJIHOVOG KORIŠĆENJA UZ KONVENCIJU O BIOLOŠKOJ RAZNOVRSNOSTI

Član 1

Potvrđuje se Protokol iz Nagoje o pristupu genetičkim resursima i pravednoj i jednakoj raspodjeli koristi koje proističu iz njihovog korišćenja uz Konvenciju o biološkoj raznovrsnosti, sačinjen 29. oktobra 2010. godine u Nagoji, u originalu na: arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku.

Član 2

Tekst Protokola iz Nagoje o pristupu genetičkim resursima i pravednoj i jednakoj raspodjeli koristi koje proističu iz njihovog korišćenja uz Konvenciju o biološkoj raznovrsnosti u originalu na engleskom jeziku i u prevodu na crnogorski jezik glasi:

"Nagoya Protocol on Access to Genetic Resources and the Fair and Equitable Sharing of Benefits Arising From Their Utilization to the Convention on Biological Diversity

The Parties to this Protocol,
Being Parties to the Convention on Biological Diversity, hereinafter referred to as "the Convention",
Recalling that the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of genetic resources is one of three core objectives of the Convention, and recognizing that this Protocol pursues the implementation of this objective within the Convention,
Reaffirming the sovereign rights of States over their natural resources and according to the provisions of the Convention,
Recalling further Article 15 of the Convention,
Recognizing the important contribution to sustainable development made by technology transfer and cooperation to build research and innovation capacities for adding value to genetic resources in developing countries, in accordance with Articles 16 and 19 of the Convention,
Recognizing that public awareness of the economic value of ecosystems and biodiversity and the fair and equitable sharing of this economic value with the custodians of biodiversity are key incentives for the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components,
Acknowledging the potential role of access and benefit-sharing to contribute to the conservation and sustainable use of biological diversity, poverty eradication and environmental sustainability and thereby contributing to achieving the Millennium Development Goals,
Acknowledging the linkage between access to genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of such resources,
Recognizing the importance of providing legal certainty with respect to access to genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits arising from their utilization,
Further recognizing the importance of promoting equity and fairness in negotiation of mutually agreed terms between providers and users of genetic resources,
Recognizing also the vital role that women play in access and benefit-sharing and affirming the need for the full participation of women at all levels of policy-making and implementation for biodiversity conservation,

Determined to further support the effective implementation of the access and benefit-sharing provisions of the Convention,
Recognizing that an innovative solution is required to address the fair and equitable sharing of benefits derived from the utilization of genetic resources and traditional knowledge associated with genetic resources that occur in transboundary situations or for which it is not possible to grant or obtain prior informed consent,
Recognizing the importance of genetic resources to food security, public health, biodiversity conservation, and the mitigation of and adaptation to climate change,
Recognizing the special nature of agricultural biodiversity, its distinctive features and problems needing distinctive solutions,
Recognizing the interdependence of all countries with regard to genetic resources for food and agriculture as well as their special nature and importance for achieving food security worldwide and for sustainable development of agriculture in the context of poverty alleviation and climate change and acknowledging the fundamental role of the International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture and the FAO Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture in this regard,
Mindful of the International Health Regulations (2005) of the World Health Organization and the importance of ensuring access to human pathogens for public health preparedness and response purposes,
Acknowledging ongoing work in other international forums relating to access and benefit-sharing,
Recalling the Multilateral System of Access and Benefit-sharing established under the International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture developed in harmony with the Convention,
Recognizing that international instruments related to access and benefit-sharing should be mutually supportive with a view to achieving the objectives of the Convention,
Recalling the relevance of Article 8(j) of the Convention as it relates to traditional knowledge associated with genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of such knowledge,
Noting the interrelationship between genetic resources and traditional knowledge, their inseparable nature for indigenous and local communities, the importance of the traditional knowledge for the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components, and for the sustainable livelihoods of these communities,
Recognizing the diversity of circumstances in which traditional knowledge associated with genetic resources is held or owned by indigenous and local communities,
Mindful that it is the right of indigenous and local communities to identify the rightful holders of their traditional knowledge associated with genetic resources, within their communities,
Further recognizing the unique circumstances where traditional knowledge associated with genetic resources is held in countries, which may be oral, documented or in other forms, reflecting a rich cultural heritage relevant for conservation and sustainable use of biological diversity,
Noting the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples, and
Affirming that nothing in this Protocol shall be construed as diminishing or extinguishing the existing rights of indigenous and local communities,
Have agreed as follows:

Article 1
Objective

The objective of this Protocol is the fair and equitable sharing of the benefits arising from the utilization of genetic resources, including by appropriate access to genetic resources and by appropriate transfer of relevant technologies, taking into account all rights over those resources and to technologies, and by appropriate funding, thereby contributing to the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components.

Article 2
Use of Terms

The terms defined in Article 2 of the Convention shall apply to this Protocol. In addition, for the purposes of this Protocol:
(a) "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Convention;
(b) "Convention" means the Convention on Biological Diversity;
(c) "Utilization of genetic resources" means to conduct research and development on the genetic and/or biochemical composition of genetic resources, including through the application of biotechnology as defined in Article 2 of the Convention;
(d) "Biotechnology" as defined in Article 2 of the Convention means any technological application that uses biological systems, living organisms, or derivatives thereof, to make or modify products or processes for specific use;
(e) "Derivative" means a naturally occurring biochemical compound resulting from the genetic expression or metabolism of biological or genetic resources, even if it does not contain functional units of heredity.

Article 3
Scope

This Protocol shall apply to genetic resources within the scope of Article 15 of the Convention and to the benefits arising from the utilization of such resources. This Protocol shall also apply to traditional knowledge associated with genetic resources within the scope of the Convention and to the benefits arising from the utilization of such knowledge.

Article 4
Relationship with International Agreements and Instruments

1. The provisions of this Protocol shall not affect the rights and obligations of any Party deriving from any existing international agreement, except where the exercise of those rights and obligations would cause a serious damage or threat to biological diversity. This paragraph is not intended to create a hierarchy between this Protocol and other international instruments.
2. Nothing in this Protocol shall prevent the Parties from developing and implementing other relevant international agreements, including other specialized access and benefit-sharing agreements, provided that they are supportive of and do not run counter to the objectives of the Convention and this Protocol.
3. This Protocol shall be implemented in a mutually supportive manner with other international instruments relevant to this Protocol. Due regard should be paid to useful and relevant ongoing work or practices under such international instruments and relevant international organizations, provided that they are supportive of and do not run counter to the objectives of the Convention and this Protocol.
4. This Protocol is the instrument for the implementation of the access and benefit-sharing provisions of the Convention. Where a specialized international access and benefit-sharing instrument applies that is consistent with, and does not run counter to the objectives of the Convention and this Protocol, this Protocol does not apply for the Party or Parties to the specialized instrument in respect of the specific genetic resource covered by and for the purpose of the specialized instrument.

Article 5
Fair and Equitable Benefit-sharing

1. In accordance with Article 15, paragraphs 3 and 7 of the Convention, benefits arising from the utilization of genetic resources as well as subsequent applications and commercialization shall be shared in a fair and equitable way with the Party providing such resources that is the country of origin of such resources or a Party that has acquired the genetic resources in accordance with the Convention. Such sharing shall be upon mutually agreed terms.
2. Each Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, with the aim of ensuring that benefits arising from the utilization of genetic resources that are held by indigenous and local communities, in accordance with domestic legislation regarding the established rights of these indigenous and local communities over these genetic resources, are shared in a fair and equitable way with the communities concerned, based on mutually agreed terms.
3. To implement paragraph 1 above, each Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate.
4. Benefits may include monetary and non-monetary benefits, including but not limited to those listed in the Annex.
5. Each Party shall take legislative, administrative or policy measures, as appropriate, in order that the benefits arising from the utilization of traditional knowledge associated with genetic resources are shared in a fair and equitable way with indigenous and local communities holding such knowledge. Such sharing shall be upon mutually agreed terms. Article 5. Fair and Equitable Benefit-sharing.

Article 6
Access to Genetic Resources

1. In the exercise of sovereign rights over natural resources, and subject to domestic access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements, access to genetic resources for their utilization shall be subject to the prior informed consent of the Party providing such resources that is the country of origin of such resources or a Party that has acquired the genetic resources in accordance with the Convention, unless otherwise determined by that Party.
2. In accordance with domestic law, each Party shall take measures, as appropriate, with the aim of ensuring that the prior informed consent or approval and involvement of indigenous and local communities is obtained for access to genetic resources where they have the established right to grant access to such resources.
3. Pursuant to paragraph 1 above, each Party requiring prior informed consent shall take the necessary legislative, administrative or policy measures, as appropriate, to:
(a) Provide for legal certainty, clarity and transparency of their domestic access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements;
(b) Provide for fair and non-arbitrary rules and procedures on accessing genetic resources;
(c) Provide information on how to apply for prior informed consent;
(d) Provide for a clear and transparent written decision by a competent national authority, in a cost-effective manner and within a reasonable period of time;
(e) Provide for the issuance at the time of access of a permit or its equivalent as evidence of the decision to grant prior informed consent and of the establishment of mutually agreed terms, and notify the Access and Benefit-sharing Clearing-House accordingly;
(f) Where applicable, and subject to domestic legislation, set out criteria and/or processes for obtaining prior informed consent or approval and involvement of indigenous and local communities for access to genetic resources; and

(g) Establish clear rules and procedures for requiring and establishing mutually agreed terms. Such terms shall be set out in writing and may include, inter alia:
(i) A dispute settlement clause;
(ii) Terms on benefit-sharing, including in relation to intellectual property rights;
(iii) Terms on subsequent third-party use, if any; and
(iv) Terms on changes of intent, where applicable.

Article 7
Access to Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources

In accordance with domestic law, each Party shall take measures, as appropriate, with the aim of ensuring that traditional knowledge associated with genetic resources that is held by indigenous and local communities is accessed with the prior and informed consent or approval and involvement of these indigenous and local communities, and that mutually agreed terms have been established.

Article 8
Special Considerations

In the development and implementation of its access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements, each Party shall:
(a) Create conditions to promote and encourage research which contributes to the conservation and sustainable use of biological diversity, particularly in developing countries, including through simplified measures on access for non-commercial research purposes, taking into account the need to address a change of intent for such research;
(b) Pay due regard to cases of present or imminent emergencies that threaten or damage human, animal or plant health, as determined nationally or internationally. Parties may take into consideration the need for expeditious access to genetic resources and expeditious fair and equitable sharing of benefits arising out of the use of such genetic resources, including access to affordable treatments by those in need, especially in developing countries;
(c) Consider the importance of genetic resources for food and agriculture and their special role for food security.

Article 9
Contribution to Conservation and Sustainable Use

The Parties shall encourage users and providers to direct benefits arising from the utilization of genetic resources towards the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components.

Article 10
Global Multilateral Benefit-sharing Mechanism

Parties shall consider the need for and modalities of a global multilateral benefit-sharing mechanism to address the fair and equitable sharing of benefits derived from the utilization of genetic resources and traditional knowledge associated with genetic resources that occur in transboundary situations or for which it is not possible to grant or obtain prior informed consent. The benefits shared by users of genetic resources and traditional knowledge associated with genetic resources through this mechanism shall be used to support the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components globally.

Article 11
Transboundary Cooperation

1. In instances where the same genetic resources are found in situ within the territory of more than one Party, those Parties shall endeavour to cooperate, as appropriate, with the involvement of indigenous and local communities concerned, where applicable, with a view to implementing this Protocol.
2. Where the same traditional knowledge associated with genetic resources is shared by one or more indigenous and local communities in several Parties, those Parties shall endeavour to cooperate, as appropriate, with the involvement of the indigenous and local communities concerned, with a view to implementing the objective of this Protocol.

Article 12
Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources

1. In implementing their obligations under this Protocol, Parties shall in accordance with domestic law take into consideration indigenous and local communities' customary laws, community protocols and procedures, as applicable, with respect to traditional knowledge associated with genetic resources.
2. Parties, with the effective participation of the indigenous and local communities concerned, shall establish mechanisms to inform potential users of traditional knowledge associated with genetic resources about their obligations, including measures as made available through the Access and Benefit-sharing Clearing-House for access to and fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of such knowledge.
3. Parties shall endeavour to support, as appropriate, the development by indigenous and local communities, including women within these communities, of:
(a) Community protocols in relation to access to traditional knowledge associated with genetic resources and the fair and equitable sharing of benefits arising out of the utilization of such knowledge;
(b) Minimum requirements for mutually agreed terms to secure the fair and equitable sharing of benefits arising from the utilization of traditional knowledge associated with genetic resources; and
(c) Model contractual clauses for benefit-sharing arising from the utilization of traditional knowledge associated with genetic resources.
4. Parties, in their implementation of this Protocol, shall, as far as possible, not restrict the customary use and exchange of genetic resources and associated traditional knowledge within and amongst indigenous and local communities in accordance with the objectives of the Convention.

Article 13
National Focal Points and Competent National Authorities

1. Each Party shall designate a national focal point on access and benefit- sharing. The national focal point shall make information available as follows:
(a) For applicants seeking access to genetic resources, information on procedures for obtaining prior informed consent and establishing mutually agreed terms, including benefit-sharing;
(b) For applicants seeking access to traditional knowledge associated with genetic resources, where possible, information on procedures for obtaining prior informed consent or approval and involvement, as appropriate, of indigenous and local communities and establishing mutually agreed terms including benefit-sharing; and
(c) Information on competent national authorities, relevant indigenous and local communities and relevant stakeholders.

The national focal point shall be responsible for liaison with the Secretariat.
2. Each Party shall designate one or more competent national authorities on access and benefit-sharing. Competent national authorities shall, in accordance with applicable national legislative, administrative or policy measures, be responsible for granting access or, as applicable, issuing written evidence that access requirements have been met and be responsible for advising on applicable procedures and requirements for obtaining prior informed consent and entering into mutually agreed terms.
3. A Party may designate a single entity to fulfil the functions of both focal point and competent national authority.
4. Each Party shall, no later than the date of entry into force of this Protocol for it, notify the Secretariat of the contact information of its national focal point and its competent national authority or authorities. Where a Party designates more than one competent national authority, it shall convey to the Secretariat, with its notification thereof, relevant information on the respective responsibilities of those authorities. Where applicable, such information shall, at a minimum, specify which competent authority is responsible for the genetic resources sought. Each Party shall forthwith notify the Secretariat of any changes in the designation of its national focal point or in the contact information or responsibilities of its competent national authority or authorities.
5. The Secretariat shall make information received pursuant to paragraph 4 above available through the Access and Benefit-sharing Clearing-House.

Article 14
The Access and Benefit-sharing Clearing-House and Information Sharing

1. An Access and Benefit-sharing Clearing-House is hereby established as part of the clearing-house mechanism under Article 18, paragraph 3, of the Convention. It shall serve as a means for sharing of information related to access and benefit-sharing. In particular, it shall provide access to information made available by each Party relevant to the implementation of this Protocol.
2. Without prejudice to the protection of confidential information, each Party shall make available to the Access and Benefit-sharing Clearing-House any information required by this Protocol, as well as information required pursuant to the decisions taken by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. The information shall include:
(a) Legislative, administrative and policy measures on access and benefit- sharing;
(b) Information on the national focal point and competent national authority or authorities; and
(c) Permits or their equivalent issued at the time of access as evidence of the decision to grant prior informed consent and of the establishment of mutually agreed terms.
3. Additional information, if available and as appropriate, may include:
(a) Relevant competent authorities of indigenous and local communities, and information as so decided;
(b) Model contractual clauses;
(c) Methods and tools developed to monitor genetic resources; and
(d) Codes of conduct and best practices.
4. The modalities of the operation of the Access and Benefit-sharing Clearing-House, including reports on its activities, shall be considered and decided upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at its first meeting, and kept under review thereafter.

Article 15

Compliance with Domestic Legislation or Regulatory Requirements on Access and Benefit-sharing

1. Each Party shall take appropriate, effective and proportionate legislative, administrative or policy measures to provide that genetic resources utilized within its jurisdiction have been accessed in accordance with prior informed consent and that mutually agreed terms have been established, as required by the domestic access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements of the other Party.
2. Parties shall take appropriate, effective and proportionate measures to address situations of non-compliance with measures adopted in accordance with paragraph 1 above.
3. Parties shall, as far as possible and as appropriate, cooperate in cases of alleged violation of domestic access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements referred to in paragraph 1 above.

Article 16

Compliance with Domestic Legislation or Regulatory Requirements on Access and Benefit-sharing for Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources

1. Each Party shall take appropriate, effective and proportionate legislative, administrative or policy measures, as appropriate, to provide that traditional knowledge associated with genetic resources utilized within their jurisdiction has been accessed in accordance with prior informed consent or approval and involvement of indigenous and local communities and that mutually agreed terms have been established, as required by domestic access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements of the other Party where such indigenous and local communities are located.
2. Each Party shall take appropriate, effective and proportionate measures to address situations of non-compliance with measures adopted in accordance with paragraph 1 above.
3. Parties shall, as far as possible and as appropriate, cooperate in cases of alleged violation of domestic access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements referred to in paragraph 1 above.

Article 17

Monitoring the Utilization of Genetic Resources

1. To support compliance, each Party shall take measures, as appropriate, to monitor and to enhance transparency about the utilization of genetic resources. Such measures shall include:
(a) The designation of one or more checkpoints, as follows:
(i) Designated checkpoints would collect or receive, as appropriate, relevant information related to prior informed consent, to the source of the genetic resource, to the establishment of mutually agreed terms, and/or to the utilization of genetic resources, as appropriate;
(ii) Each Party shall, as appropriate and depending on the particular characteristics of a designated checkpoint, require users of genetic resources to provide the information specified in the above paragraph at a designated checkpoint. Each Party shall take appropriate, effective and proportionate measures to address situations of non-compliance;
(iii) Such information, including from internationally recognized certificates of compliance where they are available, will, without prejudice to the protection of confidential information, be provided

to relevant national authorities, to the Party providing prior informed consent and to the Access and Benefit-sharing Clearing-House, as appropriate;
(iv) Checkpoints must be effective and should have functions relevant to implementation of this subparagraph (a). They should be relevant to the utilization of genetic resources, or to the collection of relevant information at, inter alia, any stage of research, development, innovation, pre commercialization or commercialization.
(b) Encouraging users and providers of genetic resources to include provisions in mutually agreed terms to share information on the implementation of such terms, including through reporting requirements; and
(c) Encouraging the use of cost-effective communication tools and systems.
2. A permit or its equivalent issued in accordance with Article 6, paragraph 3 (e) and made available to the Access and Benefit-sharing Clearing-House, shall constitute an internationally recognized certificate of compliance.
3. An internationally recognized certificate of compliance shall serve as evidence that the genetic resource which it covers has been accessed in accordance with prior informed consent and that mutually agreed terms have been established, as required by the domestic access and benefit-sharing legislation or regulatory requirements of the Party providing prior informed consent.
4. The internationally recognized certificate of compliance shall contain the following minimum information when it is not confidential:
(a) Issuing authority;
(b) Date of issuance;
(c) The provider;
(d) Unique identifier of the certificate;
(e) The person or entity to whom prior informed consent was granted;
(f) Subject-matter or genetic resources covered by the certificate;
(g) Confirmation that mutually agreed terms were established;
(h) Confirmation that prior informed consent was obtained; and
(i) Commercial and/or non-commercial use.

Article 18
Compliance with Mutually Agreed Terms

1. In the implementation of Article 6, paragraph 3 (g) (i) and Article 7, each Party shall encourage providers and users of genetic resources and/or traditional knowledge associated with genetic resources to include provisions in mutually agreed terms to cover, where appropriate, dispute resolution including:
(a) The jurisdiction to which they will subject any dispute resolution processes;
(b) The applicable law; and/or
(c) Options for alternative dispute resolution, such as mediation or arbitration.
2. Each Party shall ensure that an opportunity to seek recourse is available under their legal systems, consistent with applicable jurisdictional requirements, in cases of disputes arising from mutually agreed terms.
3. Each Party shall take effective measures, as appropriate, regarding:
(a) Access to justice; and
(b) The utilization of mechanisms regarding mutual recognition and enforcement of foreign judgments and arbitral awards.
4. The effectiveness of this article shall be reviewed by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol in accordance with Article 31 of this Protocol.

Article 19
Model Contractual Clauses value to their own genetic resources.

1. Each Party shall encourage, as appropriate, the development, update and use of sectoral and cross-sectoral model contractual clauses for mutually agreed terms.
2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall periodically take stock of the use of sectoral and cross-sectoral model contractual clauses.

Article 20
Codes of Conduct, Guidelines, and Best Practices and/or Standards

1. Each Party shall encourage, as appropriate, the development, update and use of voluntary codes of conduct, guidelines and best practices and/or standards in relation to access and benefit-sharing.
2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall periodically take stock of the use of voluntary codes of conduct, guidelines and best practices and/or standards and consider the adoption of specific codes of conduct, guidelines and best practices and/or standards.

Article 21
Awareness-raising

Each Party shall take measures to raise awareness of the importance of genetic resources and traditional knowledge associated with genetic resources, and related access and benefit-sharing issues. Such measures may include, inter alia:
(a) Promotion of this Protocol, including its objective;
(b) Organization of meetings of indigenous and local communities and relevant stakeholders;
(c) Establishment and maintenance of a help desk for indigenous and local communities and relevant stakeholders;
(d) Information dissemination through a national clearing-house;
(e) Promotion of voluntary codes of conduct, guidelines and best practices and/or standards in consultation with indigenous and local communities and relevant stakeholders;
(f) Promotion of, as appropriate, domestic, regional and international exchanges of experience;
(g) Education and training of users and providers of genetic resources and traditional knowledge associated with genetic resources about their access and benefit-sharing obligations;
(h) Involvement of indigenous and local communities and relevant stakeholders in the implementation of this Protocol; and
(i) Awareness-raising of community protocols and procedures of indigenous and local communities.

Article 22
Capacity

1. The Parties shall cooperate in the capacity-building, capacity development and strengthening of human resources and institutional capacities to effectively implement this Protocol in developing country Parties, in particular the least developed countries and small island developing States among them, and Parties with economies in transition, including through existing global, regional, subregional and national institutions and organizations. In this context, Parties should facilitate the involvement of indigenous and local communities and relevant stakeholders, including non-governmental organizations and the private sector.
2. The need of developing country Parties, in particular the least developed countries and small island developing States among them, and Parties with economies in transition for financial

resources in accordance with the relevant provisions of the Convention shall be taken fully into account for capacity-building and development to implement this Protocol.
3. As a basis for appropriate measures in relation to the implementation of this Protocol, developing country Parties, in particular the least developed countries and small island developing States among them, and Parties with economies in transition should identify their national capacity needs and priorities through national capacity self-assessments. In doing so, such Parties should support the capacity needs and priorities of indigenous and local communities and relevant stakeholders, as identified by them, emphasizing the capacity needs and priorities of women.
4. In support of the implementation of this Protocol, capacity-building and development may address, inter alia, the following key areas:
(a) Capacity to implement, and to comply with the obligations of, this Protocol;
(b) Capacity to negotiate mutually agreed terms;
(c) Capacity to develop, implement and enforce domestic legislative, administrative or policy measures on access and benefit-sharing; and
(d) Capacity of countries to develop their endogenous research capabilities to add value to their own genetic resources.
5. Measures in accordance with paragraphs 1 to 4 above may include, inter alia:
(a) Legal and institutional development;
(b) Promotion of equity and fairness in negotiations, such as training to negotiate mutually agreed terms;
(c) The monitoring and enforcement of compliance;
(d) Employment of best available communication tools and Internet-based systems for access and benefit-sharing activities;
(e) Development and use of valuation methods;
(f) Bioprospecting, associated research and taxonomic studies;
(g) Technology transfer, and infrastructure and technical capacity to make such technology transfer sustainable;
(h) Enhancement of the contribution of access and benefit-sharing activities to the conservation of biological diversity and the sustainable use of its components;
(i) Special measures to increase the capacity of relevant stakeholders in relation to access and benefit-sharing; and
(j) Special measures to increase the capacity of indigenous and local communities with emphasis on enhancing the capacity of women within those communities in relation to access to genetic resources and/or traditional knowledge associated with genetic resources.
6. Information on capacity-building and development initiatives at national, regional and international levels, undertaken in accordance with paragraphs 1 to 5 above, should be provided to the Access and Benefit-sharing Clearing-House with a view to promoting synergy and coordination on capacity-building and development for access and benefit-sharing.

Article 23
Technology Transfer, Collaboration and Cooperation

In accordance with Articles 15, 16, 18 and 19 of the Convention, the Parties shall collaborate and cooperate in technical and scientific research and development programmes, including biotechnological research activities, as a means to achieve the objective of this Protocol. The Parties undertake to promote and encourage access to technology by, and transfer of technology to, developing country Parties, in particular the least developed countries and small island developing States among them, and Parties with economies in transition, in order to enable the development and strengthening of a sound and viable technological and scientific base for the attainment of the objectives of the Convention and this Protocol. Where possible and appropriate such collaborative activities shall take place in and with a Party or the Parties providing genetic

resources that is the country or are the countries of origin of such resources or a Party or Parties that have acquired the genetic resources in accordance with the Convention.

Article 24
Non-Parties

The Parties shall encourage non-Parties to adhere to this Protocol and to contribute appropriate information to the Access and Benefit-sharing Clearing-House.

Article 25
Financial Mechanism and Resources

1. In considering financial resources for the implementation of this Protocol, the Parties shall take into account the provisions of Article 20 of the Convention.
2. The financial mechanism of the Convention shall be the financial mechanism for this Protocol.
3. Regarding the capacity-building and development referred to in Article 22 of this Protocol, the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, in providing guidance with respect to the financial mechanism referred to in paragraph 2 above, for consideration by the Conference of the Parties, shall take into account the need of developing country Parties, in particular the least developed countries and small island developing States among them, and of Parties with economies in transition, for financial resources, as well as the capacity needs and priorities of indigenous and local communities, including women within these communities.
4. In the context of paragraph 1 above, the Parties shall also take into account the needs of the developing country Parties, in particular the least developed countries and small island developing States among them, and of the Parties with economies in transition, in their efforts to identify and implement their capacity - building and development requirements for the purposes of the implementation of this Protocol.
5. The guidance to the financial mechanism of the Convention in relevant decisions of the Conference of the Parties, including those agreed before the adoption of this Protocol, shall apply, mutatis mutandis, to the provisions of this Article.
6. The developed country Parties may also provide, and the developing country Parties and the Parties with economies in transition avail themselves of, financial and other resources for the implementation of the provisions of this Protocol through bilateral, regional and multilateral channels.

Article 26
Conference of the Parties Serving as the Meeting of the Parties to this Protocol

1. The Conference of the Parties shall serve as the meeting of the Parties to this Protocol.
2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any meeting of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by those that are Parties to it.
3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Protocol, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Protocol, shall be substituted by a member to be elected by and from among the Parties to this Protocol.
4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall keep under regular review the implementation of this Protocol and shall make, within its mandate, the

decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Protocol and shall:
(a) Make recommendations on any matters necessary for the implementation of this Protocol;
(b) Establish such subsidiary bodies as are deemed necessary for the implementation of this Protocol;
(c) Seek and utilize, where appropriate, the services and cooperation of, and information provided by, competent international organizations and intergovernmental and non-governmental bodies;
(d) Establish the form and the intervals for transmitting the information to be submitted in accordance with Article 29 of this Protocol and consider such information as well as reports submitted by any subsidiary body;
(e) Consider and adopt, as required, amendments to this Protocol and its Annex, as well as any additional annexes to this Protocol, that are deemed necessary for the implementation of this Protocol; and
(f) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Protocol.
5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and financial rules of the Convention shall be applied, mutatis mutandis, under this Protocol, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.
6. The first meeting of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be convened by the Secretariat and held concurrently with the first meeting of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of the entry into force of this Protocol. Subsequent ordinary meetings of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held concurrently with ordinary meetings of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol.
7. Extraordinary meetings of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the Secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.
8. The United Nations, its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented as observers at meetings of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, that is qualified in matters covered by this Protocol and that has informed the Secretariat of its wish to be represented at a meeting of the Conference of the Parties serving as a meeting of the Parties to this Protocol as an observer, may be so admitted, unless at least one third of the Parties present object. Except as otherwise provided in this Article, the admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure, as referred to in paragraph 5 above.

Article 27
Subsidiary Bodies

1. Any subsidiary body established by or under the Convention may serve this Protocol, including upon a decision of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol. Any such decision shall specify the tasks to be undertaken.
2. Parties to the Convention that are not Parties to this Protocol may participate as observers in the proceedings of any meeting of any such subsidiary bodies. When a subsidiary body of the Convention serves as a subsidiary body to this Protocol, decisions under this Protocol shall be taken only by Parties to this Protocol.
3. When a subsidiary body of the Convention exercises its functions with regard to matters concerning this Protocol, any member of the bureau of that subsidiary body representing a Party

to the Convention but, at that time, not a Party to this Protocol, shall be substituted by a member to be elected by and from among the Parties to this Protocol.

Article 28
Secretariat

1. The Secretariat established by Article 24 of the Convention shall serve as the secretariat to this Protocol.
2. Article 24, paragraph 1, of the Convention on the functions of the Secretariat shall apply, mutatis mutandis, to this Protocol.
3. To the extent that they are distinct, the costs of the secretariat services for this Protocol shall be met by the Parties hereto. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first meeting, decide on the necessary budgetary arrangements to this end.

Article 29
Monitoring and Reporting

Each Party shall monitor the implementation of its obligations under this Protocol, and shall, at intervals and in the format to be determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, report to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol on measures that it has taken to implement this Protocol.

Article 30
Procedures and Mechanisms to Promote Compliance with this Protocol

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall, at its first meeting, consider and approve cooperative procedures and institutional mechanisms to promote compliance with the provisions of this Protocol and to address cases of non-compliance. These procedures and mechanisms shall include provisions to offer advice or assistance, where appropriate. They shall be separate from, and without prejudice to, the dispute settlement procedures and mechanisms under Article 27 of the Convention.

Article 31
Assessment and Review

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall undertake, four years after the entry into force of this Protocol and thereafter at intervals determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol, an evaluation of the effectiveness of this Protocol.

Article 32
Signature

This Protocol shall be open for signature by Parties to the Convention at the United Nations Headquarters in New York, from 2 February 2011 to 1 February 2012.

Article 33
Entry Into Force

1. This Protocol shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fiftieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession by States or regional economic integration organizations that are Parties to the Convention.
2. This Protocol shall enter into force for a State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Protocol or accedes thereto after the deposit of the fiftieth instrument as referred to in paragraph 1 above, on the ninetieth day after the date on which that State or regional economic integration organization deposits its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or on the date on which the Convention enters into force for that State or regional economic integration organization, whichever shall be the later.
3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 above, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

Article 34
Reservations

No reservations may be made to this Protocol.

Article 35
Withdrawal

1. At any time after two years from the date on which this Protocol has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Protocol by giving written notification to the Depositary.
2. Any such withdrawal shall take place upon expiry of one year after the date of its receipt by the Depositary, or on such later date as may be specified in the notification of the withdrawal.

Article 36
Authentic Text

The original of this Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.
IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Protocol on the dates indicated.
DONE at Nagoya on this twenty-ninth day of October, two thousand and ten.

Annex

Monetary and Non-monetary Benefits

1. Monetary benefits may include, but not be limited to:
(a) Access fees/fee per sample collected or otherwise acquired;
(b) Up-front payments;
(c) Milestone payments;
(d) Payment of royalties;
(e) Licence fees in case of commercialization;
(f) Special fees to be paid to trust funds supporting conservation and sustainable use of biodiversity;

(g) Salaries and preferential terms where mutually agreed;
(h) Research funding;
(i) Joint ventures;
(j) Joint ownership of relevant intellectual property rights.
2. Non-monetary benefits may include, but not be limited to:
(a) Sharing of research and development results;
(b) Collaboration, cooperation and contribution in scientific research and development programmes, particularly biotechnological research activities, where possible in the Party providing genetic resources;
(c) Participation in product development;
(d) Collaboration, cooperation and contribution in education and training;
(e) Admittance to ex situ facilities of genetic resources and to databases;
(f) Transfer to the provider of the genetic resources of knowledge and technology under fair and most favourable terms, including on concessional and preferential terms where agreed, in particular, knowledge and technology that make use of genetic resources, including biotechnology, or that are relevant to the conservation and sustainable utilization of biological diversity;
(g) Strengthening capacities for technology transfer;
(h) Institutional capacity-building;
(i) Human and material resources to strengthen the capacities for the administration and enforcement of access regulations;
(j) Training related to genetic resources with the full participation of countries providing genetic resources, and where possible, in such countries;
(k) Access to scientific information relevant to conservation and sustainable use of biological diversity, including biological inventories and taxonomic studies;
(l) Contributions to the local economy;
(m) Research directed towards priority needs, such as health and food security, taking into account domestic uses of genetic resources in the Party providing genetic resources;
(n) Institutional and professional relationships that can arise from an access and benefit-sharing agreement and subsequent collaborative activities;
(o) Food and livelihood security benefits;
(p) Social recognition;
(q) Joint ownership of relevant intellectual property rights.

Protokol iz Nagoje o pristupu genetičkim resursima i pravednoj i jednakoj raspodjeli koristi koje proističu iz njihovog korišćenja uz Konvenciju o biološkoj raznovrsnosti

Strane ugovornice ovog protokola,
Kao strane ugovornice Konvencije o biološkoj raznovrsnosti, dalje u tekstu „ Konvencija",
Podsećajući da je poštena i jednaka raspodjela koristi koje proističu iz korišćenja genetičkih resursa, jedan od tri ključna cilja Konvencije i prepoznajući da ovaj protokol teži implementaciji ovog cilja u skladu sa Konvencijom,
Potvrđujući suverena prava država nad njihovim prirodnim resursima i u skladu sa odredbama Konvencije,
Pozivajući se dalje na član 15 Konvencije,
Prepoznajući važnost doprinosa održivom razvoju koji nastaje kroz transfer tehnologija i saradnju na izgradnji kapaciteta vezanih za istraživanja i inovacije koji dodaju vrijednost genetičkim resursima koji potiču iz zemalja u razvoju; u skladu sa članovima 16 i 19 Konvencije,
Prepoznajući da javna svijest o ekonomskoj vrijednosti ekosistema i biološke raznovrsnosti, kao i pravedna i jednaka raspodjela ovih vrijednosti sa čuvarima biološke raznovrsnosti,

predstavljaju ključne inicijative za očuvanje biološke raznovrsnosti i održivo korišćenje njenih komponenti,
Priznajući potencijalnu ulogu, koju pristup i raspodjela koristi imaju za doprinos očuvanju i održivom korišćenju biološke raznovrsnosti, iskorenjivanje siromaštva i održivosti životne sredine, i ujedno doprinoseći postizanju Milenijumskih razvojnih ciljeva,
Priznajući povezanost između pristupa genetičkim resursima i pravične i jednake raspodjele koristi koja proističe iz korišćenja ovih resursa,
Prepoznajući važnost pružanja pravne sigurnosti u pogledu pristupa genetičkim resursima i pravične i jednake raspodjele koristi koja proističe iz korišćenja ovih resursa,
Prepoznajući dalje važnost promovisanja jednakosti i pravičnosti u procesu ugovaranja zajednički dogovorenih ugovornih uslova između davalaca i korisnika genetičkih resursa,
Prepoznajući, takođe, važnu ulogu koju žene imaju prilikom pristupa i raspodjele koristi i potvrđujući potrebu za punim učešćem žena na svim nivoima stvaranja i sprovođenja politika za očuvanje biološke raznovrsnosti,
Odlučne da i dalje podržavaju efikasno sprovođenje odredbi Konvencije, vezanih za pristup i raspodjelu koristi,
Prepoznajući da su potrebna inovativna rješenja kako bi se odgovorilo na zahtjeve vezane za pravednu i jednaku raspodjelu koristi koje proističu iz korišćenja genetičkih resursa i tradicionalnih znanja vezanih za date genetičke resurse u prekograničnim oblastima ili za koje nije moguće izdati ili pribaviti prethodno argumentovani pristanak,
Prepoznajući važnost genetičkih resursa za bezbjednost hrane, javno zdravlje, očuvanje biološke raznovrsnosti i ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama,
Prepoznajući specifičnu prirodu agrobiodiverziteta, njegove jedinstvene odlike i probleme za koje su potrebna jedinstvena rješenja,
Prepoznajući međusobnu zavisnost svih zemalja u pogledu genetičkih resursa za hranu i poljoprivredu, kao i njihovu posebnu prirodu i važnost za postizanjem bezbjednosti hrane širom svijeta i za održivi razvoj poljoprivrede u kontekstu ublažavanja siromaštva i klimatskih promjena, te priznajući fundamentalnu ulogu Međunarodnog ugovora o biljnim genetičkim resursima za hranu i poljoprivredu i Komisije za genetičke resurse za hranu i poljoprivredu Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO),
Imajući na umu Međunarodne zdravstvene propise (2005. godina) Svjetske zdravstvene organizacije i važnost obezbjeđivanja pristupa humanim patogenima koji utiču na ljudsko zdravlje u cilju pripravnosti i reagovanja na njih,
Priznajući tekući rad drugih međunarodnih foruma, koji se tiču pristupa i raspodjele koristi,
Pozivajući se na Mutilateralni sistem pristupa i raspodjele koristi ustanovljen Međunarodnim ugovorom o biljnim genetičkim resursima za hranu i poljoprivredu, koji je sačinjen u skladu sa Konvencijom,
Prepoznajući da bi međunarodni instrumenti, koji su vezani za pristup i raspodjelu koristi, trebalo da se međusobno dopunjuju u cilju postizanja ciljeva Konvencije,
Pozivajući se na važnost člana 8 (j) Konvencije, koji se odnosi na tradicionalno znanje povezano sa genetičkim resursima i pravednu i jednaku raspodjelu koristi koje proističu uslijed korišćenja ovih znanja,
Primjećujući međusobnu povezanost genetičkih resursa i tradicionalnih znanja, njihovu neodvojivost za autohtone i lokalne zajednice, važnost tradicionalnih znanja za očuvanje biološke raznovrsnosti i održivo korišćenje njenih komponenti, kao i za održiv izvor prihoda pomenutih zajednica,
Prepoznajući raznovrsnost situacija u kojima se tradicionalno znanje povezano sa genetičkim resursima čuva ili je u vlasništvu autohtonih i lokalnih zajednica,
Svjesni da autohtone i lokalne zajednice imaju pravo da utvrde zakonite posjednike svog tradicionalnog znanja povezanog s genetskim resursima unutar svojih zajednica,

Prepoznajući dalje jedinstvene okolnosti u različitim državama, gdje tradicionalno znanje vezano za genetičke resurse može biti usmeno, pisano ili sadržano u nekoj drugoj formi, odražava bogato kulturno nasleđe koje je bitno za očuvanje i održivo korišćenje biološke raznovrsnosti,
Pozivajući se na Deklaraciju Ujedinjenih nacija o pravima autohtonih naroda, i
Potvrđujući da se ni jedna odredba ovog protokola neće tumačiti kao smanjivanje ili ukidanje postojećih prava autohtonih i lokalnih zajednica,

Sporazumjele su se:

Član 1
Cilj

Cilj ovog protokola je pravedna i jednaka raspodjela koristi koje proističu iz korišćenja genetičkih resursa, kao i putem odgovarajućeg pristupa genetičkim resursima i odgovarajućeg prenosa relevantnih tehnologija, vodeći pritom računa o svim pravima nad ovim resursima i tehnologijama, kao i o odgovarajućem finansiranju čime se doprinosi očuvanju biološke raznovrsnosti i održivom korišćenju njenih komponenti.

Član 2
Upotreba pojmova

U svrhu ovog protokola, pojmovi definisani u članu 2 Konvencije. Dodatno, za potrebe ovog protokola:
a) „Konferencija strana" označava Konferenciju strana ugovornica Konvencije;
b) „Konvencija" označava Konvenciju o biološkoj raznovrsnosti;
c) „Korišćenje genetičkih resursa" označava izvođenje istraživanja i razvoj genetičkih i/ili biohemijskih jedinjenja koja predstavljaju genetičke resurse, uključujući kroz primjenu biotehnologije kao što je definisano u članu 2 Konvencije;
d) „Biotehnologija", kao što je definisano članom 2 Konvencije, označava svaku tehnološku primjenu koja koristi biološke sisteme, žive organizme ili njihove derivate, da bi se napravili ili modifikovali proizvodi ili procesi za specifične namjene;
e) „Derivat" označava biohemijsko jedinjenje koje se javlja u prirodi kao rezultat genetičkih osobina ili metabolizma bioloških ili genetičkih resursa, čak i u slučaju kada oni ne sadrže funkcionalne jedinice nasljeđa.

Član 3
Obim primjene

Ovaj protokol se primjenjuje na genetičke resurse u skladu sa obimom primjene člana 15 Konvencije, kao i na koristi koje proističu iz korišćenja ovakvih resursa. Ovaj protokol se takođe primjenjuje na tradicionalna znanja, koja su povezana sa genetičkim resursima onako kako je to regulisano obimom primjene Konvencije, kao i na koristi koje proističu iz korišćenja ovakvih znanja.

Član 4
Odnos sa međunarodnim ugovorima i instrumentima

1. Odredbe ovog protokola ne utiču na prava i obaveze bilo koje strane ugovornice koje proističu iz bilo kojeg postojećeg međunarodnog sporazuma, osim u slučajevima kada bi sprovođenje ovih prava i obaveza prouzrokovalo ozbiljnu štetu ili prijetnju po biološku raznovrsnost. Ovim stavom se ne uspostavlja nikakva hijerarhija između ovog protokola i drugih međunarodnih instrumenata.

2. Ništa što ovaj protokol sadrži ne spriječava strane ugovornice da razvijaju i implementiraju druge relevantne međunarodne sporazume, uključujući i druge specijalizovane ugovore o pristupu i raspodjeli koristi, pod uslovom da su oni u skladu, odnosno da nisu suprotni ciljevima Konvencije i ovog protokola.
3. Ovaj protokol se sprovodi i međusobno dopunjuje sa međunarodnim instrumentima koji su relevantni za ovaj protokol. Posebnu pažnju bi trebalo obratiti na korisne i relevantne tekuće radove i prakse koji se odvijaju u skladu sa pomenutim međunarodnim instrumentima ili ih sprovode relevantne međunarodne organizacije, pod uslovom da su u skladu, odnosno da nisu suprotni ciljevima Konvencije i ovog protokola.
4. Ovaj protokol predstavlja instrument za sprovođenje odredbi ove Konvencije, koje se odnose na pristup i raspodjelu koristi. U slučajevima kada se primjenjuje specijalizovani međunarodni instrument za pristup i raspodjelu koristi, koji je u skladu, odnosno nije suprotan ciljevima Konvencije i ovog protokola, ovaj protokol se u tom slučaju ne primjenjuje na specijalizovani instrument za pristup i raspodjelu koristi, koji sprovodi strana ili strane ugovornice, na koji se taj specijalizovani instrument odnosi i u čiju svrhu je izrađen.

Član 5
Pravedna i jednaka raspodjela koristi

1. U skladu sa članom 15, stavovima 3 i 7 Konvencije, koristi koje proističu iz korišćenja genetičkih resursa, kao i njihova naknadna primjena i komercijalizacija, raspodjeljuju se na pravedan i jednak način sa stranom koja posjeduje ove resurse tj. sa zemljom porijekla ovih resursa ili stranom koja je stekla genetičke resurse u skladu sa Konvencijom. Ovakva raspodjela odvija se prema međusobno dogovorenim ugovornim uslovima.
2. Sve strane ugovornice se obavezuju da prema potrebi preduzimaju zakonske i administrativne mjere ili politike u cilju da se omogući da se koristi, koje proističu iz korišćenja genetičkih resursa koji su u vlasništvu autohtonih i lokalnih zajednica, u skladu sa domaćim zakonodavstvom u pogledu utvrđenih prava ovih autohtonih i lokalnih zajednica nad datim genetičkim resursima, raspodjele na pravičan i jednak način sa datim zajednicama, bazirano na međusobno dogovorenim ugovornim uslovima.
3. Sve strane ugovornice se obavezuju da prema potrebi preduzimaju odgovarajuće administrativne i zakonske mjere ili politike, u cilju implementacije gore navedenog stava 1.
4. Pod korišću se podrazumijeva novčana ili nenovčana korist, koja uključuje, ali ne ograničava, one koristi koje su navedene u Aneksu.
5. Strane ugovornice se obavezuju da po potrebi preduzimaju zakonske i administrativne mjere ili politike, u cilju da se koristi koje proističu iz korišćenja tradicionalnih znanja koja se odnose na genetičke resurse, raspodjeljuju na pravičan i jednak način sa autohtonim i lokalnim zajednicama koje su vlasnici ovih znanja. Ovakva raspodjela se vrši prema međusobno dogovorenim ugovornim uslovima.

Član 6
Pristup genetičkim resursima

1. Prilikom ostvarivanja suverenih prava nad prirodnim resursima i u skladu sa domaćim zakonodavstvom ili zakonskom regulativom koja se tiče pristupanja i raspodjele koristi, pristup genetičkim resursima u svrhu njihovog korišćenja je moguć uz prethodno argumentovani pristanak strane koja posjeduje pomenute resurse, tj. zemlje porijekla ovih resursa ili strane koja je stekla genetičke resurse u skladu sa Konvencijom, osim ako data strana ugovornica drugačije ne odredi.
2. U skladu sa domaćim zakonodavstvom, sve strane ugovornice se obavezuju da po potrebi preduzimaju odgovarajuće mjere, u cilju potrebe da se obezbjedi prethodno argumentovani pristanak, odobrenje, kao i učešće autohtonih i lokalnih zajednica, radi pristupa genetičkim

resursima u onim slučajevima kada ove zajednice imaju stečeno pravo da daju odobrenje za pristup datim resursima.
3. Na osnovu gore pomenutog stava 1, svaka strana ugovornica koja zatraži prethodno argumentovani pristanak, po potrebi preduzima potrebne zakonske i administrativne mjere ili politike, u cilju:
a) obezbjeđivanja pravne sigurnosti, jasnoće i transparentnosti svojih nacionalnih propisa ili regulativa koji se tiču pristupa i raspodjele koristi;
b) obezbjeđivanja poštenih i neproizvoljnih pravila i procedura za pristup genetičkim resursima;
c) pružanja informacija o tome kako se podnosi zahtjev za dobijanje prethodno argumentovanog pristanka;
d) obezbjeđivanja jasnog i transparentnog pisanog rješenja od strane nadležnog nacionalnog tijela, u razumnom vremenskom periodu i po povoljnoj i razumnoj cijeni;
e) Omogućavanja da se u vrijeme kada se izdaje dozvola ili njoj ekvivalentan dokument, koji služi kao dokaz o izdatom rješenju u svrhu dobijanja prethodno argumentovanog pristanka i uspostavljanja međusobno dogovorenih ugovornih uslova, o ovome obavijesti Mehanizam za razmjenu informacija za pristup i podjelu dobiti;
f) Gdje je to moguće, i u skladu sa domaćim zakonodavstvom, utvrditi kriterijume i/ili procese za dobijanje prethodno argumentovanog pristanka ili odobrenja i učešće autohtonih i lokalnih zajednica pri pristupu genetičkim resursima; i
g) Uspostavljanja jasnih pravila i procedura za podnošenje zahtjeva i ugovaranja međusobno dogovorenih ugovornih uslova. Ovakvi uslovi se propisuju u pisanoj formi i mogu, između ostalog, sadržati:
(i) klauzulu o rješavanju sporova;
(ii) uslove raspodjele koristi, uključujući i prava intelektualne svojine;
(iii) uslove o daljem korišćenju istih od strane trećeg lica;
(iv) uslove vezane za promjenu namjene, gdje je to moguće.

Član 7
Pristup tradicionalnim znanjima vezanim za genetičke resurse

U skladu sa svojim domaćim zakonodavstvom, strane ugovornice se obavezuju da obezbijede da se tradicionalnim znanjima koja su u vezi sa genetičkim resursima i koja su u vlasništvu autohtonih i lokalnih zajednica pristupi tek po dobijanju unaprijed argumentovanog pristanaka ili odobrenja i uz učešće datih autohtonih i lokalnih zajednica, gdje međusobno dogovoreni ugovorni uslovi moraju takođe biti pribavljeni.

Član 8
Posebne okolnosti

Pri izradi i sprovođenju zakona ili drugih propisa vezanih za pristup i podjelu koristi, svaka stranka:
a) stvara uslove za promovisanje i podršku istraživanjima koja doprinose očuvanju i održivom korišćenju biološke raznovrsnosti, posebno u zemljama u razvoju, između ostalog i preko pojednostavljenih procedura za pristup genetičkim resursima u svrhu nekomercijalnih istraživanja, uzimajući u obzir potrebu da se adekvatno reaguje na promjenu namjene ovakvih istraživanja;
b) obraćaju posebnu pažnju na slučajeve prisutne ili neposredne opasnosti, koji predstavljaju prijetnju ili ugrožavaju zdravlje ljudi, životinja ili biljaka, bilo da je nacionalnog ili međunarodnog obima. Strane ugovornice bi trebalo da uzmu u obzir i potrebu za brzim pristupom genetičkim resursima i brzu pravičnu i jednaku raspodjelu koristi, koje proizlaze iz korišćenja tih genetičkih resursa, uključujući ovdje i pristupačnost liječenja za one kojima je ono potrebno, posebno u zemljama u razvoju;

c) razmatraju važnost genetičkih resursa za hranu i poljoprivredu i njihovu posebnu ulogu što se tiče bezbjednosti hrane.

Član 9
Doprinos očuvanju i održivom korišćenju

Strane ugovornice se obavezuju da podstiču korisnike i snabdjevače da dobiti koje proizlaze iz korišćenja genetičkih resursa usmjere na očuvanje biološke raznovrsnosti i održivo korišćenje njenih komponenti.

Član 10
Globalni multilateralni mehanizam podjele dobiti

Strane ugovornice razmatraju potrebu za globalnim multilateralnim mehanizmom za podjelu dobiti i modalitete tog mehanizma s ciljem rješavanja pitanja poštene i pravične podjele dobiti koja proizlazi iz korišćenja genetskih resursa i tradicionalnog znanja povezanog s genetskim resursima do kojeg dolazi u prekograničnim situacijama ili za koje nije moguće odobriti ili pribaviti prethodno argumentovani pristanak. Dobiti koje dijele korisnici genetičkih resursa i tradicionalnih znanja povezanih sa genetskim resursima putem ovih mehanizama se koriste za podršku očuvanju biološke raznovrsnosti i održivom korišćenju njenih komponenti na globalnom nivou.

Član 11
Prekogranična saradnja

1. U slučajevima kada se isti genetički resursi nalaze u svom prirodnom staništu (in situ) na državnoj teritoriji više strana ugovornica, date strane ugovornice nastoje sarađivati, kako je primjereno, uz uključivanje autohtonih i lokalnih zajednica, kada je primjenjivo, s ciljem sprovođenja ovog protokola.
2. U slučajevima kada isto tradicionalno znanje vezano za genetičke resurse dijeli jedna ili više autohtonih i lokalnih zajednica u nekoliko strana ugovornica, date strane se obavezuju da preduzimaju napore da međusobno sarađuju, na odgovarajući i primjeren način, u svrhu sprovođenja ciljeva ovog protokola, kao i da omogućavaju odgovarajuće učešće relevantnih autohtonih i lokalnih zajednica.

Član 12
Tradicionalna znanja povezano sa genetičkim resursima

1. Pri implementaciji obaveza koje proističu iz ovog protokola, a koje se tiču tradicionalnih znanja koja se odnose na genetičke resurse, strane ugovornice se obavezuju da u skladu sa domaćim zakonom, prema potrebi uzimaju u obzir običajne zakone, protokole i procedure autohtonih i lokalnih zajednica.
2. Strane ugovornice, uz efikasno učešće autohtonih i lokalnih zajednica, uspostavljaju mehanizme za informisanje potencijalnih korisnika tradicionalnog znanja povezanog s genetskim resursima o njihovim obavezama, uključujući mjere koje postaju dostupne putem Mehanizma za razmjenu informacija o pristupu genetskim resursima i poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz korišćenja takvog znanja.
3. Strane ugovornice ulažu napore kako bi podržale, prema potrebi, autohtone i lokalne zajednice, uključujući žene unutar tih zajednica, u izradi:
a) protokole zajednica koji su u vezi sa pristupom tradicionalnim znanjima vezanim za genetičke resurse i pravičnu i jednaku raspodjelu koristi koje proističu iz korišćenja ovih znanja;

b) minimalne zahtjeve koji se tiču ugovaranja međusobno dogovorenih ugovornih uslova, čime bi se obezbjedila pravedna i jednaka raspodjela koristi koje proističu iz korišćenja tradicionalnih znanja vezanih za genetičke resurse; i
c) modela ugovornih klauzula za podjelu dobiti koja proizlazi iz korišćenja tradicionalnog znanja povezanog s genetskim resursima.
4. Strane ugovornice pri sprovođenju ovog protokola ne smiju, u mjeri u kojoj je to moguće, ograničavati uobičajeno korišćenje i razmjenu genetskih resursa i s tim povezanog tradicionalnog znanja unutar autohtonih i lokalnih zajednica i među njima u skladu s ciljevima Konvencije.

Član 13
Nacionalna kontakt osoba i nadležni državni organi

1. Svaka strana ugovornica određuje nacionalnu kontakt osobu za pristup i podjelu dobiti. Nacionalna kontakt osoba stavlja na raspolaganje informacije kako slijedi:
a) podnosiocima zahtjeva koji traže pristup genetičkim resursima: informacije o procedurama za dobijanje prethodno argumentovanog pristanka i utvrđivanje međusobno dogovorenih ugovornih uslova, uključujući i informacije o raspodjeli koristi;
b) podnosiocima zahtjeva koji traže pristup tradicionalnim znanjima koja se odnose na genetičke resurse, kada je to moguće: informacije o procedurama za dobijanje prethodno argumentovanog pristanka ili odobrenja i učešća autohtonih i lokalnih zajednica, informacije o ugovaranju međusobno dogovorenih ugovornih uslova, kao i informacije o raspodjeli koristi; i
c) informacije o nadležnim državnim organima, relevantnim autohtonim i lokalnim zajednicama i relevantnim interesnim grupama.
Nacionalna kontakt osoba je odgovorna za komunikaciju sa Sekretarijatom.
2. Svaka strana ugovornica određuje jedno ili više nadležnih državnih organa za pristup i raspodjelu koristi. Nadležni državni organi su, u skladu sa važećim domaćim zakonima, administrativnim mjerama ili politikama odgovorni za odobravanje pristupa genetičkim resursima ili, gdje je to moguće, izdavanje pisanih uvjerenja da su ispunjeni uslovi za pristup genetičkim resursima, kao i za davanje informacija o važećim procedurama i uslovima koji se primjenjuju u svrhu dobijanja prethodno argumentovanog pristanka i stupanja u međusobno dogovorene ugovorne odnose.
3. Strana ugovornica može da odredi samo jedno tijelo koje će istovremeno vršiti i funkciju kontakt osobe i funkciju nadležnog državnog organa.
4. Svaka strana ugovornica dostavlja Sekretarijatu, ne kasnije od datuma stupanja na snagu ovog protokola u svojoj državi, kontakt informacije svoje nacionalne kontakt osobe, kao i obavještenje o svom nadležnom državnom organu/organima. U slučajevima kada strana ugovornica imenuje više od jednog državnog organa, ona zajedno sa odgovarajućim obavještenjem šalje Sekretarijatu relevantne informacije o datim dužnostima ovih državnih organa. Tamo gde je to moguće, ovakve informacije sadrže, najmanje, obavještenje o tome koji su nadležni organi odgovorni za genetičke resurse. Svaka strana ugovornica se obavezuje da odmah obavijesti Sekretarijat o bilo kojim izmjenama vezanim za imenovanje svoje nacionalne kontakt osobe, izmjenama relevantnih kontakt informacija ili dužnosti svog nadležnog državnog organa ili svojih nadležnih državnih organa.
5. Sekretarijat, u skladu sa stavom 4 ovog člana, dobijene informacije čini dostupnim putem Mehanizma za razmjenu informacija o pristupu i podjeli dobiti.

Član 14

Mehanizam za razmjenu informacija koje se odnose na pristup i podjelu koristi nastalih korišćenjem genetičkih resursa

1. Mehanizam za razmjenu informacija koje se odnose na pristup i podjelu koristi nastalih korišćenjem genetičkih resursa, ovim se uspostavlja kao dio mehanizma za razmjenu informacija o pristupu i podjeli koristi, na temelju člana 18 stav 3 Konvencije. Pomenuti mehanizam služi kao sredstvo za razmjenu informacija vezanih za pristup i raspodjelu koristi. Ovaj mehanizam posebno omogućava pristup svim informacijama koje strane ugovornice učine dostupnim, a koje su relevantne za sprovođenje ovog protokola.
2. Ne dovodeći u pitanje zaštitu povjerljivih informacija, svaka strana ugovornica stavlja na raspolaganje Mehanizmu za razmjenu informacija o pristupu i podjeli dobiti sve informacije koje se zahtijevaju ovim protokolom kao i informacije potrebne na temelju odluka donešenih od strane Konferencija strana koja služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola. Te informacije uključuju:
a) zakonske, administrativne i mjere opšte politike vezane za pristup i podjelu dobiti;
b) informacije o nacionalnoj kontakt osobi i nadležnom državnom organu, odnosno nadležnim državnim organima; i
c) dozvole ili njima ekvivalentan dokument koji se izdaje u vrijeme pristupa kao dokaz o rješenju o davanju prethodno argumentovanog pristanka i rješenju o utvrđivanju međusobno dogovorenih ugovornih uslova.
3. Dodatne informacije, ako su dostupne i ako postoje, mogu da sadrže:
a) informacije o relevantnim nadležnim tijelima autohtonih I lokalnih zajednica, kao i informacije koje ona pružaju, ako se tako odluči;
b) model ugovornih klauzula;
c) metode i alate razvijene u svrhu praćenja genetičkih resursa; i
g) kodekse ponašanja i najbolje prakse.
4. Modalitete rada Mehanizma za razmjenu informacija o pristupu i podjeli dobiti, uključujući izvještaje o aktivnostima u okviru Mehanizma, razmatra i o njima odlučuje Konferencija strana koja služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola na svojem prvom sastanku, dok se na budućim sastancima pomenuti modaliteti preispituju.

Član 15

Usaglašavanje sa domaćim zakonodavstvom ili regulatornim zahtjevima o pristupu i raspodjeli koristi

1. Svaka strana ugovornica preduzima odgovarajuće, efikasne i proporcionalne zakonske i administrativne mjere ili politike, kako bi omogućila da druga strana može da ima pristup genetičkim resursima koji se koriste u okviru nadležnosti date strane ugovornice, u skladu sa prethodno argumentovanim pristankom i zajednički dogovorenim ugovornim uslovima, i na način na koji je to određeno domaćim zakonodavstvom i zakonskim propisima koji se tiču pristupa i raspodjele koristi pomenute druge strane.
2. Strane ugovornice preduzimaju odgovarajuće, efikasne i proporcionalne mjere da bi reagovale na bilo koju pojavu neusklađenosti sa mjerama koje su usvojene u skladu sa gore pomenutim stavom 1.
3. Strane ugovornice se obavezuju da sarađuju, u mjeri u kojoj je to moguće i primjenljivo, ako dođe do ikakvog kršenja domaćeg zakonodavstva ili zakonskih propisa koji se tiču pristupa i raspodjele koristi, kao što je navedeno u gore pomenutom stavu 1.

Član 16

Usklađenost sa domaćim zakonodavstvom ili regulatornim zahtjevima koji se tiču pristupa i raspodjele koristi koja nastaje od tradicionalnih znanja o genetičkim resursima

1. Svaka strana ugovornica preduzima odgovarajuće, efikasne i proporcionalne zakonske, administrativne ili političke mjere, kako je primjereno, kako bi osigurala da se tradicionalnom znanju povezanom s genetskim resursima koji se koriste u okviru njenih nadležnosti pristupa u skladu s prethodno argumentovanim pristankom ili odobrenjem i uz uključenost autohtonih i lokalnih zajednica te da su utvrđeni uzajamno dogovoreni uslovi, kako zahtijeva domaće zakonodavstvo vezano za pristup i podjelu dobiti ili regulatorni zahtjevi druge strane ugovornice u kojoj se nalaze takve autohtone i lokalne zajednice.
2. Strane ugovornice preduzimaju odgovarajuće, efikasne i proporcionalne mjere da bi reagovale na bilo koju pojavu neusklađenosti sa mjerama koje su usvojene u skladu sa stavom 1 ovog člana.
3. Strane ugovornice se obavezuju da sarađuju, u mjeri u kojoj je to moguće i primenljivo, u slučaju navodnog kršenja domaćeg zakonodavstva ili zakonskih propisa koji se tiču pristupa i raspodjele koristi, kao što je navedeno u stavu 1 ovog člana.

Član 17

Praćenje korišćenja genetičkih resursa

1. U cilju usklađenosti, svaka strana ugovornica se obavezuje da preduzima odgovarajuće mjere, da bi omogućila praćenje i unaprijedila transparentnost korišćenja genetičkih resursa. Takve mjere uključuju:
a) određivanje jedne ili više kontrolnih tačaka, i to na sljedeći način:
(i) određene kontrolne tačke bi prema potrebi prikupljale ili primale relevantne informacije koje se tiču prethodno argumentovanog pristanka, porijekla genetičkih resursa, utvrđivanja međusobno dogovorenih ugovornih uslova, i/ili korišćenja genetičkih resursa;
(ii) svaka strana, na odgovarajući način i u zavisnosti od posebnih karakteristika određene kontrolne tačke, traži od korisnika genetičkih resursa da pruži pomenutoj kontrolnoj tački informacije koje su navedene u gore navedenom stavu. Svaka strana preduzima odgovarajuće, efikasne i proporcionalne mjere, da bi reagovala na pojavu bilo kakvog odstupanja od navedenih zahtjeva;
(iii) ne dovodeći u pitanje odredbe koje se tiču zaštite poverljivih informacija, svaka strana ugovornica se obavezuje da prema potrebi stavi na raspolaganje relevantnim državnim organima, strani ugovornici koja daje prethodno argumentovani pristanak i Mehanizmu za razmjenu informacija o pristupu i podjeli koristi nastalih korišćenjem genetičkih resursa, sve informacije, uključujući i one sadržane u međunarodno priznatim sertifikatima o usaglašenosti u slučajevima gdje ovakvi sertifikati postoje;
(iv) kontrolne tačke moraju da budu efikasne i trebalo bi da imaju funkcije koje su relevantne za implementaciju ovog podstava (a). One bi trebalo da budu nadležne za korišćenje genetičkih resursa ili za prikupljanje relevantnih informacija, između ostalog, u bilo kojoj fazi istraživanja, razvoja, inoviranja, procesa predkomercijalizacije ili komercijalizacije.
b) podsticanje korisnika i snabdjevača genetičkih resursa da u međusobno dogovorene ugovorne uslove uključe odredbe koje se tiču razmijene informacija o sprovođenju ovih uslova, uključujući putem zahtjeva za izvještavanje; i
c) podsticaji da se za komunikaciju koriste isplativi i ekonomični sistemi.
2. Dozvola ili njen ekvivalent koji se izdaje u skladu sa članom 6, stav 3(e) i stavljen Mehanizmu za razmjenu informacija o pristupu i raspodjeli koristi nastalih korišćenjem genetičkih resursa, predstavlja međunarodno priznat sertifikat o usklađenosti.
3. Međunarodno priznat sertifikat o usklađenosti služi kao dokaz da je genetičkim resursima, na koje se dati sertifikat odnosi, pristupljeno na način koji je u skladu sa prethodno argumentovanim

pristankom i međusobno dogovorenim ugovornim uslovima, kao i domaćim zakonodavstvom ili propisima koji se tiču pristupa i raspodjele koristi koji važe u državi iz koje je strana ugovornica koja daje prethodno argumentovan pristanak.
4. Međunarodni sertifikat o usklađenosti mora da sadrži, osim u slučajevima kada se neka od dolje navedenih informacija smatra povjerljivom, minimum informacija o:
a) nazivu organa koji je izdao sertifikat;
b) datumu izdavanja sertifikata;
c) nazivu snabdjevača;
d) jedinstveni identifikacioni broj sertifikata;
e) osobu ili tijelo kojem je odobren prethodno argumentovani pristanak;
f) predmet ili genetičke resurse koje sertifikat obuhvata;
g) potvrdi da su ugovoreni međusobno dogovoreni ugovorni uslovi;
h) potvrdi da je pribavljen unaprijed argumentovani pristanak; i
i) komercijalno i/ili nekomercijalno korišćenje.

Član 18
Usaglašenost sa međusobno ugovorenim uslovima

1. Prilikom implementacije člana 6 stav 3 tač. (g) (i) i člana 7, sve strane ugovornice se obavezuju da podstiču snabdjevače i korisnike genetičkih resursa i/ili tradicionalnih znanja vezanih za genetičke resurse, da prilikom sklapanja međusobno dogovorenih ugovornih uslova, u ovakve dokumente unesu i odredbe koje će se ticati rješavanja sporova, i to:
a) naziv Suda koji će biti nadležan za proces rješavanja sporova;
b) zakon koji će se primjenjivati na rješavanje sporova; i/ili
c) alternativne opcije za rješavanje sporova, kao što su medijacija ili arbitraža.
2. Svaka strana se obavezuje da omogući pravo na traženje odštete u skladu sa svojim pravnim sistemom i propisima, kada dođe do spora u vezi sa međusobno dogovorenim ugovornim uslovima.
3. Svaka strana po potrebi preduzima efikasne mere, koje se tiču:
a) pristupa pravdi; i
b) korišćenja mehanizama koji se tiču obostranog priznanja, prihvatanja i sprovođenja stranih presuda i arbitražnih odluka koje se odnose na strane u sporu.
4. Konferencije strana koja istovremeno služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola provjerava efikasnost primjene ovog člana, u skladu sa članom 31 ovog protokola.

Član 19
Model ugovornih klauzula

1. Svaka strana ugovornica podstiče, kako je primjereno, izradu, ažuriranje i korišćenje sektorskih i međusektorskih modela ugovornih klauzula za uzajamno dogovorene uslove.
2. Konferencija strana, koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, periodično razmatra korišćenje sektorskih i međusektorskih modela ugovornih klauzula.

Član 20
Kodeksi ponašanja, smjernice i najbolje prakse i/ili standardi

1. Svaka strana ugovornica prema potrebi podstiče razvoj, ažuriranje i korišćenje dobrovoljnih kodeksa ponašanja, smjernica i primjera najbolje prakse i/ili standarda koji se tiču pristupa i raspodjele koristi.
2. Konferencija strana, koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, povremeno analizira korišćenje dobrovoljnih kodeksa ponašanja, smjernica, kao i primjera

najbolje prakse i/ili standarda i razmatra usvajanje posebnih kodeksa ponašanja, smjernica i najboljih praksi i/ili standarda.

Član 21
Podizanje javne svijesti

Svaka strana ugovornica se obavezuje da preduzima mjere u cilju podizanja javne svijesti o važnosti genetičkih resursa i tradicionalnih znanja koja se odnose na genetičke resurse, kao i o drugim relevantnim pitanjima koja se tiču pristupa i raspodjele koristi. Takve mjere između ostalog, mogu uključivati:
a) promovisanje ovog protokola i njegovog cilja;
b) organizaciju sastanaka autohtonih i lokalnih zajednica i relevantnih interesnih grupa;
c) osnivanje i vođenje službe za informisanje, koja bi pružala usluge autohtonim i lokalnim zajednicama i relevantnim interesnim grupama;
d) širenje informacija putem nacionalnog Mehanizma za razmjenu informacija;
e) promociju dobrovoljnih kodeksa ponašanja, smjernica i primjera najbolje prakse i/ili standarda uz učešće i konsultacije sa autohtonim i lokalnim zajednicama i relevantnim interesnim grupama;
f) podsticanje razmjene iskustava na nacionalnom, regionalnom I međunarodnom nivou prema potrebi;
g) obrazovanje i obuka korisnika i snabdjevača genetskih resursa i tradicionalnog znanja povezanog s genetskim resursima o njihovim obvezama u pogledu pristupa i podjele dobiti;
h) učešće autohtonih i lokalnih zajednica i relevantnih interesnih grupa u sprovođenju ovog protokola; i
i) podizanje javne svijesti o protokolima i procedurama autohtonih i lokalnih zajednica.

Član 22
Kapacitet

1. Strane ugovornice sarađuju na jačanju i razvoju sposobnosti te jačanju ljudskih resursa i institucionalnih sposobnosti za efikasno sprovođenje ovog protokola u stranama ugovornicama koje su zemlje u razvoju, posebno najslabije razvijenim zemljama i malim ostrvskim zemljama u razvoju, te stranama čija je privreda u procesu tranzicije, uključujući saradnju putem postojećih globalnih, regionalnih, subregionalnih i nacionalnih institucija i organizacija. U ovom kontekstu strane ugovornice bi trebale omogućiti učešće autohtonih i lokalnih zajednica i relevantnih interesnih grupa, uključujući nevladine organizacije i privatni sektor.
2. U cilju jačanja kapaciteta za sprovođenje ovog protokola, u skladu sa relevantnim odredbama Konvencije, u potpunosti se uzimaju u obzir potrebe za finansijskim sredstvima koje imaju strane ugovornice koje pripadaju zemljama u razvoju, najmanje razvijene zemlje kao i male ostrvske države i zemlje čija je privreda u procesu tranzicije.
3. Da bi se utvrdile adekvatne mjere neophodne za sprovođenje ovog protokola, strane ugovornice koje pripadaju zemljama u razvoju, a posebno najmanje razvijene zemlje, među kojima se nalaze i male ostrvske države, kao i strane ugovornice čija je privreda u procesu tranzicije, bi trebalo da primjene metodu samoprocijene da bi identifikovale sopstvene nacionalne potrebe za određenim kapacitetima, kao i svoje nacionalne prioritete. Pri tome, pomenute strane ugovornice bi trebalo da prepoznaju i identifikuju potrebe za kapacitetima i prioritete svojih autohtonih i lokalnih zajednica i relevantnih interesnih grupa, naglašavajući potrebe u pogledu sposobnosti i prioritetima žena.
4. U svrhu podrške izgradnji i razvoju kapaciteta radi implementacije ovog protokola, mogu se, između ostalog, obuhvatiti sledeće ključne oblasti:
a) kapaciteti za sprovođenje i pridržavanje obaveza iz ovog protokola;
b) kapaciteti za ugovaranje međusobno dogovorenih ugovornih uslova;

c) kapaciteti za izradu, sprovođenje i izvršenje domaćeg zakonodavstva, administrativnih mjera ili politika, vezanih za pristup i podjelu koristi; i
d) kapaciteti zemalja za razvoj sopstvenih istraživačkih mogućnosti s ciljem dodavanja vrijednosti vlastitim genetskim resursima.
5. Mjere, u skladu sa stavovima 1 do 4 mogu, između ostalog, uključivati:
a) pravni i institucionalni razvoj;
b) promovisanje jednakosti i pravičnosti u pregovorima, poput osposobljavanja za pregovaranje o uzajamno dogovorenim uslovima;
c) praćenje i sprovođenje usklađenosti propisa;
d) korišćenje najboljih dostupnih alata i sistema za komunikaciju kao što je internet, radi aktivnosti koje se tiču pristupa i raspodjele koristi;
e) razvoj i korišćenje metoda za vrijednovanje;
f) biološko istraživanje sa potencijalno komercijalnom svrhom (bioprospecting), povezana istraživanja i taksonomske studije;
g) prenos tehnologija, infrastrukturne i tehničkih kapaciteta koji bi omogućili da ovakav prenos tehnologija bude održiv;
h) unaprijeđenje doprinosa aktivnosti vezanih za pristup i raspodjelu koristi radi očuvanja biološke raznovrsnosti i održivog korišćenja njenih komponenti;
i) posebne mjere kojima se povećava kapacitet relevantnih interesnih grupa u vezi sa pristupom i raspodjelom koristi; i
j) posebne mjere kojima se uvećavaju kapaciteti autohtonih i lokalnih zajednica gdje se stavlja akcenat na povećanje sposobnosti žena u tim zajednicama vezano za pristup genetskim resursima i/ili tradicionalno znanje povezano s genetskim resursima.
6. Informacije o jačanju kapaciteta i razvoju inicijativa na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou sprovedene u skladu sa stavovima 1 do 5 gore treba dostaviti Mehanizmu za razmjenu informacija o pristupu i podjeli dobiti s ciljem podsticaja sinergije i koordinacije za jačanje i razvoj kapaciteta za pristup i podjelu dobiti.

Član 23
Prenos tehnologije i saradnja

U skladu s članovima 15, 16, 18 i 19 Konvencije, strane ugovornice sarađuju u programima tehničkog i naučnog istraživanja i razvoja, uključujući aktivnosti biotehnološkog istraživanja, u svrhu postizanja cilja ovog protokola. Strane se obavezuju da promovišu i podstaknu pristup tehnologiji i prenos tehnologije stranama zemljama u razvoju, posebno najslabije razvijenim zemljama i malim ostrvskim zemljama u razvoju, te stranama s privredom u tranziciji s ciljem razvoja i jačanja pouzdanog i održivog tehnološkog i naučnog temelja za postizanje ciljeva Konvencije i ovog protokola. Tamo gde je moguće i primenljivo, sve aktivnosti koje se tiču saradnje se realizuju na teritoriji strane ili strana ugovornica koje isporučuju genetičke resurse tj. u zemlji ili zemljama porijekla ovih resursa ili na teritoriji strane ili strana ugovornica koje su stekle genetičke resurse u skladu sa odredbama Konvencije.

Član 24
Strane koje nisu ugovornice protokola

Strane ugovornice podstiču države koje nisu strane da pristupe ovom protokolu i dostave odgovarajuće informacije Mehanizmu za razmjenu informacija o pristupu i podjeli dobiti.

Član 25
Finansijski mehanizam i sredstva

1. Pri razmatranju finansijskih sredstava za sprovođenje ovog protokola, strane ugovornice uzimaju u obzir odredbe člana 20 Konvencije.
2. Finansijski mehanizmi Konvencije istovremeno služe i kao finansijski mehanizmi ovog protokola.
3. Konferencija strana, koja istovremeno predstavlja i sastanak strana ugovornica ovog protokola, razmatra potrebe za finansijskim sredstvima strana ugovornica ovog protokola koje se svrstavaju u zemlje u razvoju, najmanje razvijene zemlje i male ostrvske države, kao i države čija je privreda u procesu tranzicije i daje uputstva za korišćenje postojećih finansijskih mehanizmama, navedenih u stavu 2 ovog člana, radi izgradnje i razvoja kapaciteta koji su navedeni u članu 22 ovog protokola, kao i potrebe u pogledu sposobnosti i prioritete autohtonih i lokalnih zajednica, uključujući i žena u tim zajednicama.
4. U kontekstu stava 1 gore strane ugovornice takođe uzimaju u obzir potrebe strana koje su zemlje u razvoju, posebno najslabije razvijenih zemalja i malih ostrvskih zemalja u razvoju, te strana s privredom u tranziciji vezano za njihova nastojanja da utvrde i sprovedu svoje zahtjeve za jačanje sposobnosti i razvoj u svrhu sprovođenja ovog protokola.
5. Uputstva koja se tiču finansijskih mehanizama Konvencije, uključujući i one mehanizme koji su dogovoreni prije usvajanja ovog protokola, a koji su bitni za donošenje odluka na Konferenciji strana, primjenjuju se, mutatis mutandis, na odredbe ovog člana.
6. Strane ugovornice ovog protokola koje se svrstavaju u razvijene zemlje, mogu da obezbjede finansijska sredstva i druge resurse preko bilateralnih, regionalnih i multilateralnih kanala, kako bi omogućile stranama ugovornicama koje se svrstavaju u zemlje u razvoju i zemljama čija je privreda u procesu tranzicije, da ispune obaveze propisane ovim protokolom.

Član 26
Konferencija strana koja služi kao sastanak strana ovog protokola

1. Konferencija strana potpisnica Konvencije istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola.
2. Strane Konvencije koje nisu strane ovog protokola mogu učestvovati kao posmatrači u radu svakog sastanka Konferencije strana koji služi kao sastanak strana ovog protokola. Kada Konferencija strana služi kao sastanak strana ovog protokola, odluke na temelju ovog protokola donose samo one strane koje su strane ugovornice ovog protokola.
3. Kada Konferencija strana istovremeno služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, svaki član Biroa Konferencije strana koji predstavlja neku stranu potpisnicu Konvencije, ali koja u tom trenutku nije strana ugovornica ovog protokola, zamjenjuje se drugim članom koga biraju strane ugovornice ovog protokola između sebe.
4. Konferencija strana koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, redovno preispituje sprovođenje ovog protokola i u okviru svog mandata donosi odluke neophodne za efikasnost njegovog sprovođenja. Izvršava funkcije koje joj dodijeli ovaj protokol, i:
a) daje preporuke o svemu što je neophodno za sprovođenje ovog protokola;
b) osniva pomoćna tijela koja se smatraju neophodnim za sprovođenje Protokola;
c) traži i koristi, kada je to potrebno, usluge i saradnju, kao i informacije od nadležnih međunarodnih organizacija, kao i međuvladinih i nevladinih tijela;
d) uspostavlja formu i intervale za slanje informacija koje će biti dostavljane u skladu sa članom 29 ovog protokola i razmatra takve informacije kao i izvještaje dostavljene od strane bilo kog pomoćnog tijela;

e) razmatra i usvaja, kao što je propisano, amandmane na ovaj protokol i njegov Prilog, kao i sve dodatne priloge na ovaj protokol, koji se smatraju neophodnim za sprovođenje ovog protokola; i
f) izvršava sve druge funkcije koje mogu biti potrebne za sprovođenje ovog protokola.
5. Poslovnik o radu Konferencije strana i finansijska pravila Konvencije, primjenjuju se mutatis mutandis u okviru ovog protokola, osim ako Konferencija strana koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, konsenzusom ne odluči drugačije.
6. Sekretarijat saziva prvi sastanak Konferencije strana koja služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola koji se održava istovremeno s prvim sastankom Konferencije strana koji je predviđen nakon dana stupanja na snagu ovog protokola. Naknadni redovni sastanci Konferencije strana koji služe kao sastanak strana ugovornica ovog protokola održavaju se istovremeno s redovnim sastancima Konferencije strana, osim ako Konferencija strana koja služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola odluči drugačije.
7. Vanredni sastanci Konferencije strana koji služe kao sastanak strana ugovornica ovog protokola održavaju se u drugim terminima koje Konferencija strana koja služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola smatra potrebnima ili na pisani zahtjev bilo koje strane, pod uslovom da u roku od šest mjeseci nakon što Sekretarijat obavijesti strane o zahtjevu, najmanje trećina strana podrži taj zahtjev.
8. Ujedinjene nacije, njihove specijalizovane agencije i Međunarodna agencija za atomsku energiju, kao i bilo koja njihova država članica ili posmatrač, koja nije strana Konvencije, mogu imati ulogu posmatrača na sastanku Konferencije strana koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola. Svako tijelo ili agencija, bilo nacionalna ili međunarodna, vladina ili nevladina, kvalifikovana za pitanja obuhvaćena ovim protokolom, a koja je obavijestila Sekretarijat o svojoj želji da bude predstavljena kao posmatrač na sastanku Konferencije strana, koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, može dobiti dopuštenje ukoliko bar jedna trećina prisutnih strana ne uloži prigovor. Osim ako nije drugačije predviđeno ovim članom, prihvatanje i učešće posmatrača regulisano je Poslovnikom o radu kao što je navedeno u stavu 5 ovog člana.

Član 27
Pomoćna tijela

1. Svako pomoćno tijelo koje je ustanovljeno od strane ili prema odredbama Konvencije, može služiti ovom protokolu, i nakon donošenja odluke Konferencije strana koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola. U odluci o osnivanju bilo kojeg pomoćnog tijela navode se i njegove nadležnosti.
2. Strane Konvencije koje nisu strane ugovornice ovog protokola, mogu učestvovati na sastancima ovih pomoćnih tijela u ulozi posmatrača. Kada pomoćno tijelo Konvencije istovremeno služi i kao pomoćno tijelo ovog protokola, odluke koje se odnose na ovaj protokol donose samo one strane koje su strane ugovornice ovog protokola.
3. Kada pomoćno tijelo Konvencije vrši svoje funkcije u pogledu pitanja koja se odnose na ovaj protokol, svaki član Biroa takvog pomoćnog tijela koji predstavlja stranu Konvencije, koja u datom trenutku nije strana ugovornica ovog protokola, zamjenjuje se drugim članom koga strane ugovornice ovog protokola biraju među sobom.

Član 28
Sekretarijat

1. Sekretarijat osnovan članom 24 Konvencije, istovremeno služi i kao Sekretarijat ovog protokola.
2. Sve odredbe iz člana 24 stav 1 Konvencije, koje se tiču funkcija Sekretarijata primenjuju se, mutatis mutandis, na ovaj protokol.

3. Troškove usluga Sekretarijata nastale samo u svrhu sprovođenja ovog protokola snose za sada strane. Konferencija strana koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, na svom prvom sastanku odlučuje o neophodnom budžetskom aranžmanu za tu svrhu.

Član 29
Praćenje i izvještavanje

Svaka strana se obavezuje da prati sprovođenje svojih obaveza koje proističu iz ovog protokola i da dostavlja, u intervalima i u formatu koje zahtjeva Konferencija strana koja istovremeno služi i kao Sastanak strana ugovornica ovog protokola, izvještaje o mjerama koje su preduzete u svrhu implementacije ovog protokola Konferenciji strana koja istovremeno služi i kao Sastanak strana ugovornica ovog protokola.

Član 30
Procedure i mehanizmi kojima se promoviše usklađivanje sa ovim protokolom

Konferencija strana koja služi kao sastanak strana ugovornica ovog protokola na svojem prvom sastanku razmatra i odobrava postupke saradnje i institucionalne mehanizme kojima se promoviše usklađivanje sa odredbama ovog protokola i rješavanje slučajeva nepridržavanja. Ti postupci i mehanizmi uključuju odredbe za pružanje savjeta ili pomoći, gdje je to potrebno. Odvojeni su od postupaka rješavanja sporova i mehanizama obuhvaćenih članom 27 Konvencije i ne dovode ih u pitanje.

Član 31
Ocjenjivanje i revizija

Konferencija strana koja istovremeno služi i kao Sastanak strana ugovornica ovog protokola, četiri godine nakon stupanja na snagu ovog protokola i u intervalima koje odredi Konferencija strana, koja istovremeno služi i kao sastanak strana ugovornica ovog protokola, vrši procjenu efikasnosti primjene ovog protokola.

Član 32
Potpisivanje

Ovaj protokol otvoren je za potpisivanje za strane ugovornice Konvencije u sjedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku, počevši od 2. februara 2011. godine do 1. februara 2012. godine.

Član 33
Stupanje na snagu

1. Ovaj protokol stupa na snagu devedesetog dana od datuma deponovanja pedesetog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupanja država ili organizacija regionalnih ekonomskih integracija koje su strane Konvencije.
2. Ovaj protokol stupa na snagu za državu ili organizaciju regionalne ekonomske integracije koja ratifikuje, prihvati ili odobri ovaj protokol ili mu pristupi nakon polaganja pedesetog instrumenta iz stava 1 gore devedesetog dana od datuma na koji ta država ili organizacija regionalne ekonomske integracije položi svoj instrument ratifikacije, prihvata, odobrenja ili pristupa, ili na dan stupanja na snagu Konvencije za tu državu ili organizaciju regionalne ekonomske integracije, što god nastupi kasnije.

3. Za potrebe stava 1 i 2 gore, ni jedan instrument koji položi organizacija regionalne ekonomske integracije, dodatno onima koje su već položile države članice takve organizacije, ne uzima se u obzir.

Član 34
Rezerve

Na ovaj protokol se ne mogu stavljati rezerve.

Član 35
Istupanje iz protokola

1. U svakom trenutku po isteku dvije godine od datuma kada je ovaj protokol stupio na snagu za neku stranu, ta strana može istupiti iz ovog protokola davanjem pismenog obavještenja Depozitaru.
2. Svako takvo istupanje stupa na snagu godinu dana nakon što je Depozitar primio obavještenje o istupanju, ili u nekom kasnijem roku navedenom u obavještenju o istupanju iz Protokola.

Član 36
Autentični tekstovi

Original ovog protokola, čiji su tekstovi na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku podjednako autentični, deponuju se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

U POTVRDU TOGA dolje potpisani, propisno ovlašćeni, potpisali su ovaj protokol na navedene datume.

SAČINJENO u Nagoji, 29. oktobra 2010. godine.

Prilog
Monetarna i nemonetarna korist

1. Monetarna dobit može uključivati, ali nije strogo ograničena na:

a) naknade za pristup/naknade po prikupljenom uzorku ili stečene na neki drugi način;
b) plaćanje unaprijed;
c) plaćanje u ratama;
d) plaćanje postotka od prodaje;
e) naknade za licence u slučaju komercijalizacije;
f) posebne naknade koje se uplaćuju u fond za očuvanje i održivo korišćenje biološke raznovrsnosti;
g) plate i povlašćene uslove, ako o ovome postoji međusoban dogovor;
h) finansiranje istraživanja;
i) zajednička ulaganja;
j) zajedničko vlasništvo nad relevantnim pravima na intelektualnu svojinu.

2. Nemonetarna dobit može uključivati, ali nije ograničena na:

a) razmjenu rezultata istraživanja i razvojnih programa;
b) saradnju i doprinos u programima naučnog istraživanja i razvoja, posebno aktivnosti biotehnološkog istraživanja, kada je to moguće na teritoriji strane koja osigurava genetske resurse;
c) učešće u razvijanju proizvoda;
d) saradnju, zajednički rad i doprinos obrazovnim programima i programima obuka;
e) pristup ex situ objektima za genetske resurse i bazama podataka;
f) prenos znanja i tehnologija isporučiocu genetičkih resursa pod pravednim i najpovoljnijim uslovima, uključujući i koncesije i povlašćene uslove ako je tako dogovoreno, a posebno znanja i tehnologije koje se tiču korišćenja genetičkih resursa, uključujući biotehnologiju ili drugih relevantnih stvari za očuvanje i održivo korišćenje biološke raznovrsnosti;
g) jačanje kapaciteta za prenos tehnologija;
h) izgradnju institucionalnih kapaciteta;
i) ljudske i materijalne resurse za jačanje sposobnosti za upravljanje i sprovođenje propisa o pristupu;
j) obuke koje se tiču genetičkih resursa, uz puno učešće zemalja isporučilaca genetičkih resursa, i ako je moguće u zemljama iz kojih potiču genetički resursi;
k) pristup naučnim informacijama koje su relevantne za očuvanje i održivo korišćenje biološke raznovrsnosti, uključujući biološke popise vrsta i taksonomske studije;
l) doprinos lokalnoj privredi;
m) istraživanja usmjerena ka prioritetnim potrebama kao što su zdravlje i bezbjednost hrane, uzimajući u obzir domaće upotrebe genetičkih resursa na teritoriji strane ugovornice koja isporučuje genetičke resurse;
n) institucionalne i profesionalne odnose koji mogu proisteći iz sporazuma o pristupu i podjeli dobiti i naknadnim aktivnostima saradnje;
o) dobiti vezane za sigurnost hrane i sredstava za život;
p) društveno priznanje;
q) zajedničko vlasništvo nad relevantnim pravima na intelektualnu svojinu."

Član 3

Organ nadležan za sprovođenje ovog zakona je organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Član 4

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore-Međunarodni ugovori".

Broj: 27-1/19-2/4
EPA 836 XXVI
Podgorica, 4. mart 2020. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE 26. SAZIVA

PREDSJEDNIK
Ivan Brajović

Скупштина Црне Горе
Подгорица